

Archeologisch onderzoek Bestemmings -plan Conferentiepark Frederiksoord

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 44

Archeologisch onderzoek Bestem- mingsplan Conferentiepark Frede- riksoord

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 44

Definitief

ISSN 1573-5710

Park Frederiksoord bv

Grontmij Nederland bv
Assen, 2 augustus 2004

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Bestemmingsplan Conferentiepark Frederiksoord
Grontmij Archeologische Rapporten 44

Projectnummer : 171750

Documentnummer : 171750

Revisie : 1

Datum : 2 augustus 2004

Auteur(s) : mevr. drs. L. Soetens

e-mail adres : laura.soetens@grontmij.nl

Gecontroleerd : mevr. drs. M. Hopman

Paraaf gecontroleerd : L.O.

Goedgekeurd : dhr. ing. J. Knol

Paraaf goedgekeurd : J.M.

Administratieve gegevens

Datum opdrachtverstrekking	13 juli 2004	
Opdrachtgever	Park Frederiksoord	
Uitvoerder	Grontmij Nederland bv 171750	
	mevr. drs. L. Soetens	
Bevoegd gezag	Provincie Drenthe	
	dhr. dr. W.A.B. van der Sanden	
	provinciaal-archeoloog	
Locatie	gemeente	Westerveld (DR)
	plaats	Frederiksoord
	toponiem	G.A. van Swieten Tuinbouwschool, Park Frederiksoord
	RD-coördinaten	noord X: 209.212, Y: 540.339 zuid X: 208.855, Y: 539.529
	kaartbladen	16E

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Aanleiding en doel van het onderzoek	5
1.3	Geplande inrichting.....	5
2	Bureauonderzoek	6
2.1	Werkwijze	6
2.2	Historische en huidige situatie	6
2.3	Geologie, geomorfologie en bodem	6
2.4	Archeologie	7
2.5	Synthese en archeologische verwachting	8
3	Veldonderzoek	9
3.1	Werkwijze	9
3.2	Bodem.....	9
3.3	Archeologie	9
4	Evaluatie	10
4.1	Samenvatting en conclusie.....	10
4.2	Aanbeveling	10

Bijlage 1
Locatie plangebied

Bijlage 2
Locatie boringen

Bijlage 3
Literatuur

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Park Frederiksoord bv heeft aan Grontmij Nederland opdracht gegeven voor een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) ten behoeve van het bestemmingsplan Conferentiepark Frederiksoord. Het plangebied ligt aan de zuidzijde van de Majoor van Swietenlaan in Frederiksoord en heeft een oppervlakte van 21 hectare. De locatie van het plangebied staat in bijlage 1.

1.2 Aanleiding en doel van het onderzoek

In het plangebied zal een conferentieoord worden ontwikkeld. Ten behoeve van de ontwikkeling is een bestemmingsplan (bestemmingsplan Conferentiepark Frederiksoord) opgesteld. Aangezien bij de realisatie van de plannen mogelijk aanwezige archeologische resten zullen worden geschaad of zelfs vernietigd, dient in het kader van het bestemmingsplan een IVO te worden uitgevoerd. Doel van het IVO is het in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen in het plangebied. Het IVO bestaat uit een voorbereidend bureauonderzoek, een karterend booronderzoek en een rapportage.

1.3 Geplande inrichting

Het plangebied is in twee delen verdeeld. Het westelijke gedeelte, het terrein van de voormalige agrarische school, wordt heringericht en bebouwd. De rest van het plangebied, dat nu onder andere is ingericht als een tuin voor aangepast tuinieren (gehandicaptentuin) en een boomgaard met fruitbomen, blijft groen. Wellicht worden er in de toekomst faciliteiten voor sport en ontspanning aangelegd. Het archeologisch onderzoek richt zich op het gehele terrein van 21 hectare.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zal aandacht worden besteed aan de huidige en historische situatie van het plangebied. Verder zullen de bekende en potentiële archeologische waarden in kaart worden gebracht. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), de Archeologische Monumentenkaart (AMK), alsmede bodem-, geologische, geomorfologische, topografische en historische kaarten. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze verwachting wordt in het veld getoetst door middel van een karterend booronderzoek.

2.2 Historische en huidige situatie

Op een historische kaart uit 1851-1855 is het plangebied agrarisch in gebruik. De Kolonie Frederiksoord bestaat al wel en ligt tussen nog niet ontgonnen velden. Op dit moment ligt op het westelijke gedeelte, tussen de Burgemeester Wynoldyweg en de Graaf van Limburg Stierumlaan, de tuinbouwschool, met kassen en gebouwen. De tuinbouwschool is opgericht in 1884 door de Maatschappij van Weldadigheid, met als doel het opleiden van vakbekwame tuinlieden. Op de rest van het terrein zijn op dit moment een gehandicapentuin en de boomgaarden van een fruitkweker gevestigd. Dit gedeelte is niet bebouwd.

2.3 Geologie, geomorfologie en bodem

Frederiksoord ligt op het Friese keileemplateau. Dit plateau is in de voorlaatste ijstijd ontstaan toen door het landijs leem, grind en stenen zijn afgezet. Toen het ijs smolt bleef een dik pakket van deze grondmorene (keileem) achter. Hier overheen is in latere tijd dekzand afgezet. De dikte van de dekzandlaag varieert; op sommige plaatsen is het dun en ligt keileem bijna aan de oppervlakte.

De bodem in het plangebied bestaat, volgens de Bodemkaart van Nederland Deel 16 Oost, uit veldpodzolgronden, haarpodzolgronden en gooreerdgronden. In een groot deel van het plangebied komt keileem in de ondiepe ondergrond voor.

De gooreerdgronden liggen in het grootste deel van het gebied. Ze bestaan uit een donkere bovengrond van zeer humeus materiaal die geleidelijk overgaat in een homogene zandondergrond. In het plangebied komt bij deze grondsoort keileem voor vanaf een diepte van 0,40 m beneden maaiveld.

In het westelijke deel van het plangebied komen veldpodzolgronden voor. Veldpodzolen liggen op wat hogere delen van het landschap dan gooreerdgronden. Ze hebben een homogene bovenlaag met daaronder een podzol, dat wil zeggen dat onder de donkerbruine bouwvoor een grijze uitspoelingslaag

(E-horizont) en een bruine inspoelingslaag (B-horizont) te onderscheiden zijn. Gedeeltelijk wordt bij deze bodemsoort de keileem ondiep, vanaf 0,40 m beneden maaiveld, aangetroffen.

In het zuidoostelijke deel van het plangebied liggen haarpodzolgronden. Deze gronden liggen veelal in hoog opgestoven dekzandruggen. De verschillende horizonten zijn scherp begrensd en de donkerbruine B-horizont is compact en slecht waterdoorlatend. In deze gronden wordt de keileem niet binnen 1,20 m beneden maaiveld verwacht.

2.4 Archeologie

Op het Friese keileemplateau is bewoning bekend vanaf het Paleolithicum (Oude Steentijd). In het Archeologische Informatiesysteem van de ROB (Archis) wordt in de directe omgeving van het plangebied melding gedaan van een natuurstenen hamerbijl (meldingsnummer 73) daterend uit de Bronstijd-IJzertijd en een bronzen kokerbijl (meldingsnummer 33979) uit dezelfde periode.

De Archeologische Monumenten Kaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. De terreinen zijn beoordeeld op de criteria kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde. Op grond van de criteria zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (o.a. de beschermde monumenten). De AMK is in samenwerking met de verschillende provincies en gemeenten ontwikkeld. Op de AMK staan geen monumenten in het plangebied weergegeven. In de directe omgeving van het plangebied wordt melding gemaakt van één AMK-terrein. Het betreft de voormalige havezathe Westerbeek, welke in 1819/20 is afgebroken. De opvolger van de havezathe is op een andere locatie gebouwd (het huidige huis Westerbeek). Volgens de AMK heeft het terrein een hoge archeologische waarde.

Volgens de IKAW heeft het plangebied een middelhoge verwachtingswaarde in het gebied waar keileem ondiep in de bodem verwacht wordt en een hoge archeologische verwachtingswaarde in het gedeelte waar keileem dieper wordt aangetroffen.

Tabel 1: overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	tot 9000 voor Christus
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9000 – 4900 voor Christus
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5325 – 1900 voor Christus
Bronstijd	1900 – 800 voor Christus
IJzertijd	800 – 12 voor Christus
Romeinse Tijd	12 voor Christus - 450 na Christus
Vroege Middeleeuwen	450 – 1050 na Christus
Late Middeleeuwen	1050 – 1500 na Christus
Nieuwe Tijd	1500 na Christus – heden

¹ Ten behoeve van de dateringen is gebruik gemaakt van Lanting en Van der Plicht, 1996, 2000 en 2002.

2.5 Synthese en archeologische verwachting

Op basis van de bodemkundige/geologische situatie, de IKAW en de archeologische gegevens geldt voor aanvang van het onderzoek een middelhoge verwachtingswaarde. Gezien de vondsten uit de directe omgeving kunnen in het plangebied vondsten worden verwacht daterend vanaf de Bronstijd. Echter vondsten uit vroegere perioden zijn op basis van de geologie van het gebied niet uit te sluiten. Vanwege de diverse functies die het plangebied in het verleden heeft gehad, is het mogelijk dat de bodem in het plangebied deels verstoord is. Vandaar dat het gehele gebied een middelhoge verwachtingswaarde heeft gekregen.

3 Veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het veldwerk is uitgevoerd op 19 tot en met 21 juli 2004 door een archeoloog en een veldbodemkundige. Er zijn 124 boringen verricht in een driehoeksgrid van 40 bij 40 m, dit komt overeen met circa 6 boringen per hectare. De boringen zijn verricht met een Edelmanboor met een diameter van 12 cm. De maximale diepte van de boringen is circa 1,50 m beneden maaiveld. De vrijkomende grond is geïnspecteerd op archeologische indicatoren zoals fragmenten vuursteen, aardewerk, houtskool, bot, et cetera. Relevante lagen zijn gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm. De locaties van de boringen en resultaten van het booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 2.

Doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de bodem en geologie van het plangebied en het opsporen van archeologische vindplaatsen. Tevens is aandacht besteed aan de aanwezigheid en mate van bodemverstoring.

3.2 Bodem

De bodem in het plangebied was voor het grootste gedeelte verstoord tot een diepte van minimaal 0,70 m. Er is in zeven² boringen bodemvorming in de vorm van een B-horizont (inspoelingslaag) aangetroffen en in drie boringen een weinig verstoord AC-horizont³. Op deze, kleine, gebieden is de bodem weinig tot niet verstoord. In boringen verspreid over het gehele plangebied is keileem aangetroffen op een diepte van 0,50 tot 1,50 m beneden maaiveld.

3.3 Archeologie

Er zijn geen archeologische resten aangetroffen. Aangezien de bodem in bijna het gehele plangebied sterk vergraven is, is de kans dat er nog archeologische resten in de bodem aanwezig zijn zeer klein.

---

² Boringnummers: 45, 52, 53, 81, 82, 91 en 95

³ Boringnummers: 50, 51 en 59

4 Evaluatie

4.1 Samenvatting en conclusie

Park Frederiksoord bv heeft aan Grontmij Nederland opdracht gegeven voor een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) ten behoeve van het bestemmingsplan Conferentiepark Frederiksoord. Het plangebied ligt aan de zuidzijde van de Majoor van Swietenlaan in Frederiksoord en heeft een oppervlakte van 21 hectare.

In het plangebied zal een conferentieoord worden ontwikkeld. Ten behoeve van de ontwikkeling is een bestemmingsplan (bestemmingsplan Conferentiepark Frederiksoord) opgesteld. Aangezien bij de realisatie van de plannen mogelijk aanwezige archeologische resten zullen worden geschaad of zelfs vernietigd, dient in het kader van het bestemmingsplan een IVO te worden uitgevoerd. Doel van het IVO is het in kaart brengen van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen in het plangebied. Het IVO bestaat uit een voorbereidend bureauonderzoek, een karterend booronderzoek en een rapportage.

Voor aanvang van het onderzoek had het plangebied een middelhoge verwachtingswaarde. Gezien de vondsten uit de directe omgeving kunnen in het plangebied vondsten worden verwacht daterend vanaf de Bronstijd. Echter vondsten uit vroegere perioden zijn op basis van de geologie van het gebied niet uit te sluiten. Vanwege de diverse functies die het plangebied in het verleden heeft gehad is het mogelijk dat de bodem in het plangebied deels verstoord is.

Bij het veldonderzoek is gebleken dat de bodem van vrijwel het gehele plangebied sterk verstoord is. Er zijn geen archeologische resten aangetroffen.

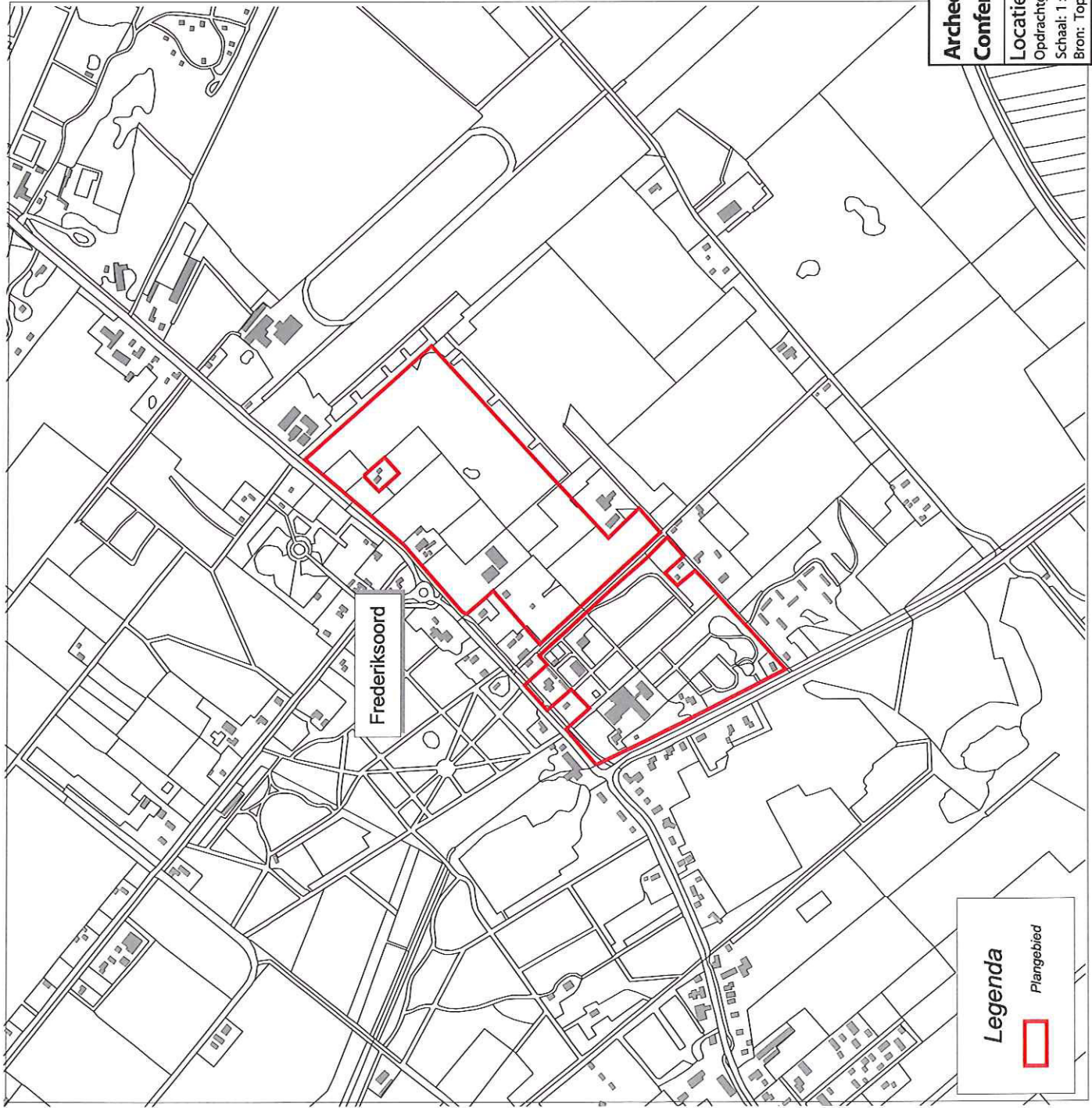
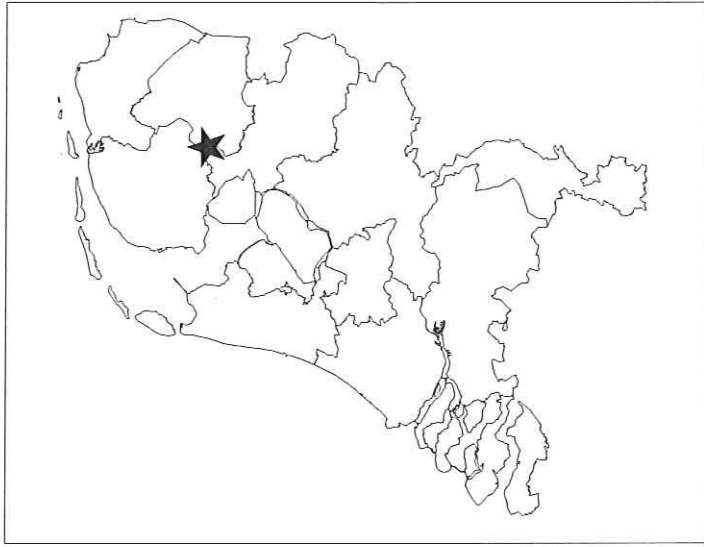
4.2 Aanbeveling

Gezien het feit dat de bodem sterk verstoord is en er geen archeologische resten zijn aangetroffen, heeft het plangebied geen archeologische waarde. Er geldt ten aanzien van de plannen geen archeologisch voorbehoud.

Indien bij de uitvoering van graafwerkzaamheden ten behoeve van het herinrichting van het gebied toch archeologische resten aangetroffen worden, dient men contact op te nemen met de provinciaal archeoloog van Drenthe, de heer dr. W.A.B. van der Sanden.

Bijlage 1

Locatie plangebied

Legenda

**Archeologisch Onderzoek
Conferentieoord Frederiksoord te Frederiksoord**

Locatie plangebied
Opdrachtgever: Park Frederiksoord
Schaal: 1 : 10.000
Bron: Topografische Dienst

projectnummer: DR 171750	getekend	LS
versie 0	datum: 22-07-04	gecontroleerd
		MH

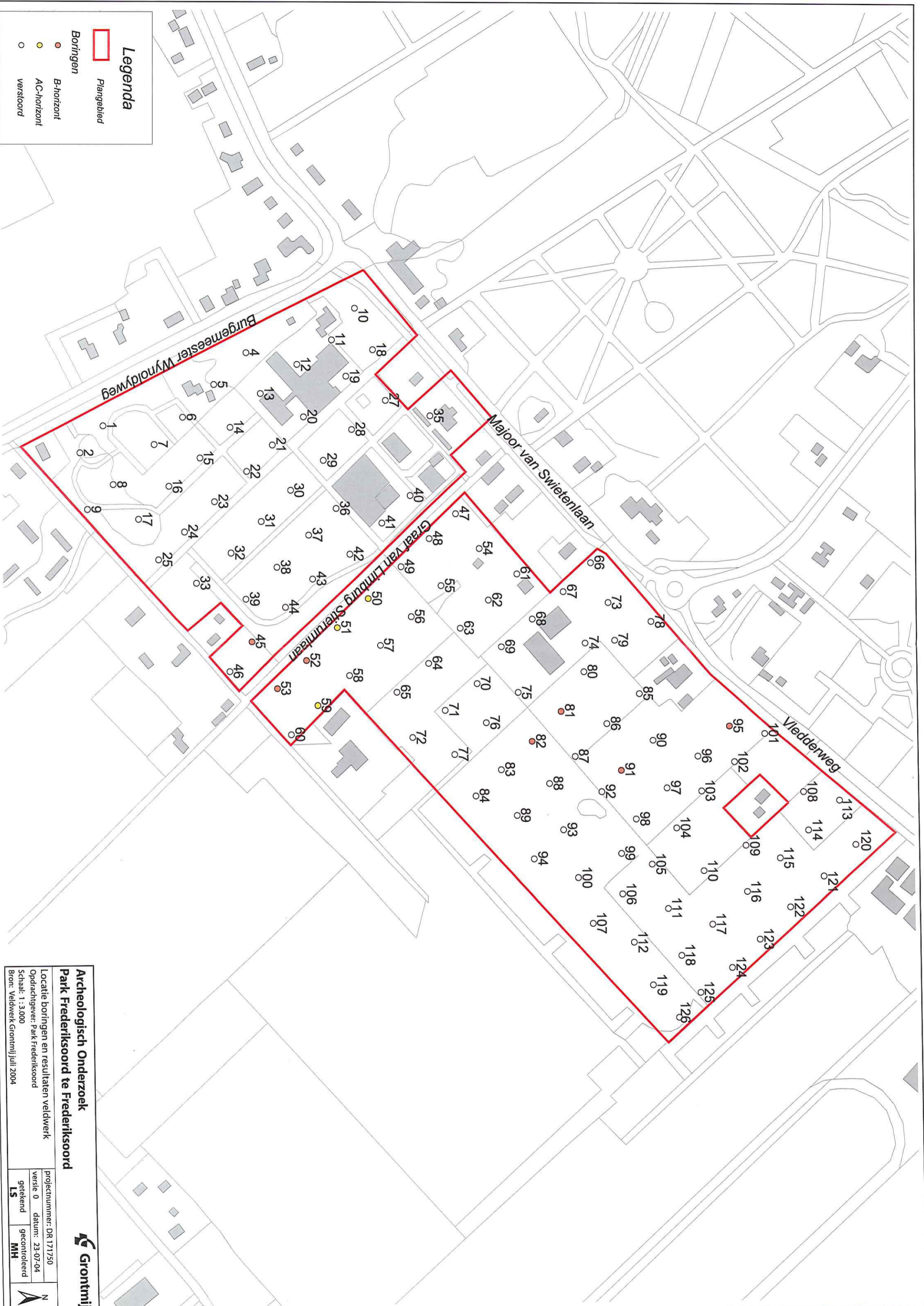

Bijlage 2

Locatie boringen

Legenda

- Plangebied
- Boringen
- B-horizont
- AC-horizont
- verstoord

**Archeologisch Onderzoek
Park Frederiksoord te Frederiksoord**

Locatie boringen en resultaten veldwerk
Opdrachtgever: Park Frederiksoord
Schaal: 1 : 3.000
Bron: Veldwerk Grontmij juli 2004

projectnummer: DR 171750	projectnummer: DR 171750
versie 0	datum: 23-07-04
getekend	gecontroleerd
LS	MH

Grontmij

N

Bijlage 3

Literatuur

Bijlage 3

Literatuur

Stiboka, 1988. Bodemkaart van Nederland Blad 16 Oost, Steenwijk. Schaal 1:50.000. Stichting voor Bodemkartering Wageningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 2 Noord Nederland 1851-1855*. Schaal 1:50.000.

www.grontmij.nl